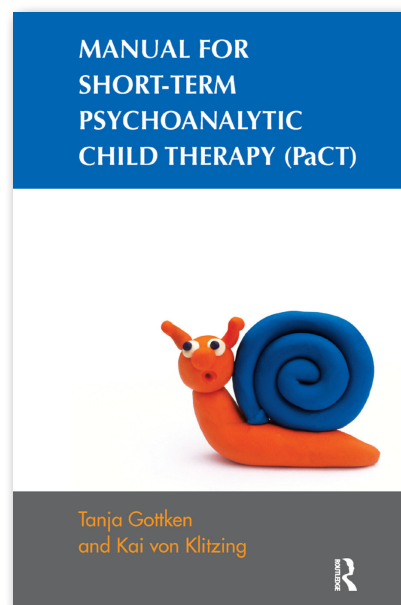

Bokanmälan

Anders Schiöler
Stockholm

Manual for short-term psychoanalytic child therapy (PaCT)

Manualer är viktiga, inte minst för olika psykodynamiska terapiformer. Manualen är en förutsättning för en mer metodinriktad forskning och även om psykoterapiforskningen visar på mycket små skillnader mellan olika psykoterapimetoder och att andra faktorer har en större betydelse för utfallet, så är ändå forskning viktigt för vilka metoder som blir tillgängliga för patienter och också för oss kliniker. Därför är en manual för en psykodynamisk barnterapiform angelägen.

Manual for Short-term Psychoanalytic Child Therapy (PaCT) är en omfattande och noggrann beskrivning av en tidsbegränsad psykoanalytisk behandlingsmodell för barn med ångeststörningar och depression i åldrarna 4–10 år. Författarna, Tanja Gottken och Kai von Klitzing, är mycket väl lämpade för detta arbete. Båda är erfarna kliniker, psykoanalytiker, med barninriktning i sitt psykoanalytiska arbete. Kai von Klitzing är dessutom en mycket framstående forskare inom det barn- och ungdomspsykiatriska området. Han är professor i barn- och ungdomspsykiatri vid universitetet i

Leipzig och var under flera år ordförande i World Association for Infant Mental Health (WAIMH). Hans forskning rör bland annat utvecklingspsykopatologi, depression hos barn och dessutom bedömningsmetoder för yngre barn, docklekstest eller story stem test. Detta är semiprojektiva test där testledaren, med hjälp av dockfigurer, typ playmobilfigurer, presenterar början på en berättelse (stem) som barnet sedan avslutar. Författarna har med andra ord en gedigen kunskap och erfarenhet när det gäller alla viktigare ingredienser i PaCT – depression och ångestproblematik hos yngre barn

ur såväl psykiatriska, som utvecklingspsykopatologiska och psykoanalytiska perspektiv, psykoanalytiskt arbete med barn och att arbeta med lek som kommunikations- och uttrycksform.

Boken är indelad i tre delar. I den första delen ges en teoretisk bakgrund till metoden. Inledningsvis beskrivs kunskapsläget utifrån empirisk forskning om depression och ångeststörningar hos barn. Att komorbiditet är mer regel än undantag poängteras. Den deskriptiva psykiatriska diagnostiken kompletteras sedan med psykodynamisk diagnostik grundad i teorier om intrapsykiska konflikter och psykoanalytiska modeller för etiologin till depression och ångestproblematik. Del ett innehåller också en ganska fyllig genomgång av psykoanalytiska utvecklingspsykologiska teorier. Freuds driftsteori och teorier om det dynamiskt omedvetna är den teoretiska basen för behandlingen. Anna Freud, Melanie Klein, Donald Winnicott och Wilfried Bion får också ta plats i detta kapitel. Därefter presenteras nyare psykologiska och psykoanalytiska teorier och begrepp, där framför allt mentalisering som begrepp och mentaliseringsförågnans utveckling får ett större utrymme.

Bokens andra del utgör själva behandlingsmanualen och här beskrivs det psykoterapeutiska arbetssättet i PaCT. Metoden omfattar 20–25 sessioner, där barnet ibland kommer med föräldrarna, ibland självt och där föräldrarna kommer utan barnet vid vissa sessioner. Under de initiala sessionerna formuleras ett implicit fokus baserat på material från såväl samtal med föräldrarna som sessionerna med barnet. Detta fokus är en psykodynamisk hypotes om interpersonella och/eller intrapsykiska konflikter som gett upphov till symtomen. Under det fortsatta terapeutiska arbetet under barnsessionerna kommenterar och tolkar terapeuten barnets lek i syfte att förmedla mening bakom barnets symtom och att medvetandegöra de omedvetna konflikterna. De psykoterapeutiska interventionerna syftar både till att förändra barnets inre mentala representationer och att öka föräldrarnas förståelse av barnets mentala tillstånd. Bokens beskrivningar av interventioner och förhållningssätt i det terapeutiska arbetet illustreras fortlöpande med olika fall exempel. Den tredje delen utgörs sedan av tre mer ingående fallstudier.

Författarna är båda verksamma i Tyskland och vad jag förstätt så är tillgången till offentligt finansierad psykoterapi betydligt större där än i Sverige.

Så frågan är var denna metod skulle kunna ha sin plats inom svensk vård? Mitt intryck är att det blir alltmer ovanligt på BUP eller inom första linjens barnpsykiatri att över huvud taget erbjuda psykoterapeutisk behandling och i synnerhet inte psykodynamiskt orienterade metoder. Att gå i regelbunden behandling, en gång i veckan, 20–25 gånger är sällan en realistisk möjlighet. Emellertid tycker jag att denna bok erbjuder en möjlig metod även under rådande förhållanden. En korttidsterapi som omfattar 20–25 sessioner kan kanske tyckas omfattande, men det handlar om sessioner med olika konstellationer. I de 20–25 besöken ingår både barnsessioner, föräldrasamtal och familjesamtal. Jag undervisar själv i en tidsbegränsad mentaliseringsbaserad barnpsykoterapeutisk metod (MBT-C) som är en 12-gångersmetod. Här rör det sig emellertid om 12 barn- och 12 föräldrasessioner, så omfattningarna är egentligen mycket lika vid en jämförelse. Vi får sökanden till våra utbildningar på Ericastiftelsen, från BUP och från första linjen, så bland psykodynamiskt skolade psykoterapeuter finns det helt klart ett behov av väl beskrivna korttidsmetoder, vilket gör denna bok till ett välbehövligt tillskott.

Vad krävs då för att kunna arbeta som terapeut med PaCT. I manualen förordas en psykoanalytisk utbildning och erfarenhet av att arbeta psykoterapeutiskt med barn. Även annan psykodynamisk psykoterapiutbildning än psykoanalytikerutbildning kan säkert vara möjlig, men man bör vara kompetent och bekväm med att arbeta utifrån klassisk psykoanalytisk teori med Freuds driftsteori och psykosexuella utvecklingsteori som grund. I manualen beskrivs visserligen flera olika psykoanalytiska teorier och inriktningar, även ”more recent” som mentaliseringsteori. Mentaliseringsteorin används dels i bedömningen av barnets strukturella nivå och är också en utgångspunkt i arbetet med föräldrarna, där interventionerna syftar till ökad insikt i barnets mentala tillstånd och inre känslomässiga konflikter och därigenom ökad empati med barnet. Däremot så är mentaliseringsteorin underordnad när det gäller psykoterapeutiska interventionstekniker och terapeutiskt förhållningssätt. Det är en analytisk tolkande hållning snarare än en mentaliserande som förordas i PaCT, med ett insiktsorienterat arbetssätt där fokus är på att medvetandegöra innehållet i omedvetna intrapsykiska och interpersonella konflikter. I menta-

liseringsbaserade terapiformer är fokus istället på att stabilisera och utveckla den mentaliserande/reflekterande förmågan. Sättet att formulera och leverera tolkningar i PaCT skulle ur ett mentaliseringsbaserat perspektiv ibland ses som hämmande av mentaliseringsförmågan. Likväl skriver Peter Fonagy, mentaliseringsteorins och den mentaliseringsbaserade terapins förgrundsgestalt, mycket positivt om denna bok på det bakre bokomslaget och det är lätt att hålla med honom om att den kan ”facilitate our clinical work with young children.”

Referens

Gottken, T & von Klitzing, K. (2014). *Manual for short-term Psychoanalytic Child Therapy (PaCT)*. New York: Routledge.

Anders Schiöler, psykolog, psykoterapeut och lärare och handledare i psykoterapi vid Ericastiftelsen i Stockholm.

anders.schioler@ericastiftelsen.se